

Tussen de 10 procent beste en 10 procent slechtste melkveebedrijven zit volgens het LEI een verschil in gezinsinkomen van 140.000 euro. 'Blijf rekenen.'

Melkveehouders kennen hun kostprijs onvoldoende.'

Met supermarktspecialist Gerard Rutte had Vinus Zachariasse half januari nog een pittig meningsverschil. 'Hij pleit voor "Ot en Sien"-bedrijven omdat de supermarkten volgens hem op die producten zitten te wachten.' Het klinkt fel uit de mond van de directeur van het Landbouw Economisch Instituut (LEI). 'De verbreding in de landbouw levert slechts een bijdrage van 1,5 procent aan het totale agrarische inkomen. Dat is voor een beperkt

Vinus Zachariasse:
'Veertig procent zit onder de armoedegrens'

deel van de ondernemingen interessant.' Verbreden kan alleen succesvol zijn als ondernemers de wetten van de economie erop loslaten: op grote schaal produceren en gericht op efficiëntie.' Zachariasse weet waar hij het over heeft. Alle financiële resultaten uit de hele landbouw komen over zijn bureau geschoven. Over 2004 heeft hij ook al een resultaat. Zijn collega-econoom Cees de Bont noemt het vorige jaar voor de melkveehouderij een redelijk jaar. Vooral bedrijven die gegroeid zijn hebben hun inkomen gelijk gehouden. De melkveehouderijen die dezelfde omvang behielden zijn in inkomen zelfs gedaald.

Waar zitten de hoogste inkomens?

Zachariasse: 'Bij de grotere bedrijven. De kostprijs van een liter melk is op bedrijven met 32 koeien 55 cent, terwijl een bedrijf met 133 koeien 40 cent noteert.'

Het lijkt erop dat alleen groeien de juiste strategie is voor een voldoende inkomen. Waar ligt de grens in de bedrijfsgrootte?

De Bont: 'We denken dat het optimum bij zo'n 130 melkkoeien ligt. Dat is voor een gezin te behappen. Vreemd personeel kan financieel niet uit.'

Zachariasse: 'Daarom zijn zogenaamde meergezinnenbedrijven interessant. Ze hebben de typische karaktertrekken van familiebedrijven, terwijl het sociaal beter werkt. Arbeid blijft de belangrijkste kostenfactor op het melkveebedrijf.'

Hoe ziet u de toekomst met zo'n groeiscenario?

Zachariasse: 'Er zijn nu ook bedrijven die groter zijn dan 130 melkkoeien. Voor nog meer groei zou automatisering zoals een robot kunnen helpen de arbeidsproductiviteit te verhogen. De bedrijfsstructuur kan ook nog verbeterd worden. Je kunt 80 koeien niet op dezelfde manier verzorgen als 40. Niet iedereen kan die omslag maken. Daar zit ook het selectie criterium voor blijvers. De grotere bedrijven kunnen ook grotere stappen maken als ze een andere systematiek van werken hebben. Het gaat niet naar 140, maar meteen richting 160 of 200 koeien.'

Afgelopen jaar zijn er weer 2,7 procent bedrijven gestopt.

De Bont: 'Van alle over te nemen bedrijven haakt 50 procent af bij de generatiewisseling. Men praat verschrikt over tien bedrijven per dag, maar twintig jaar geleden waren dat er veel meer.' Zachariasse: 'Economisch is het een logische ontwikkeling. Het heeft alles te maken met de technische vernieuwingen die bij deze tijd horen, daarin is de melkveehouderij niet uniek.'

De melkpremie heeft een grote invloed op het inkomen. Hoe ziet u dat in de toekomst?

De Bont: 'Dat is een behoorlijke zorg. Eerder kwam dit bedrag via subsidies in de melkprijs terecht. Nu ziet de consument of beter gezegd de belastingbetaler het helder. Bij grote bedrijven gaat het ook om grote bedragen.'

Verhouding opbrengsten-kosten zorgelijk

De opbrengsten-kostenverhouding is het totaal aan opbrengsten dat per 100 euro kosten wordt gerealiseerd, waarbij 100 betekent dat alle kosten gedekt zijn. De uren zijn tegen CAO-loon (20 euro per uur) en het vermogen tegen het geldende rentetarief.

De verhouding tussen opbrengsten en kosten geeft de rentabiliteit van het bedrijf aan en is daarmee een indicatie van het toekomstperspectief. Bovendien is het een kengetal dat de landbouw meer langs de 'normale' economische lat legt. Melkveehouderijen scoren samen met akkerbouwbedrijven zorgelijk op dit kengetal, geeft Vinus Zachariasse aan. 'Dat is de laatste jaren gedaald naar 70, terwijl de glastuinbouwbedrijven ongeveer 100 scoren. Zo dicht mogelijk bij 100 scoren is noodzakelijk om vreemde arbeid te kunnen betalen.'

Zachariasse: 'Ik pleit er dan ook voor om de premie aan een bepaalde activiteit te koppelen. Laat het een honorering zijn voor landschapsonderhoud bijvoorbeeld. Daarmee leg je verantwoording af. Het is een product en geen subsidie.'

En als het quotum eraf gaat?

De Bont stellig: 'Dan is er in Nederland ruimte om nog meer te melken.'

Zachariasse: 'Er zal in de toekomst meer concurrentie tussen de sectoren zijn. Waar akkerbouwers stoppen ontstaan kansen voor de melkveehouderij. Dat zie je nu al in de Noordoostpolder, Zeeland en de Veenkoloniën. Er blijft een schaarste aan melkrechten omdat de Nederlandse melkveehouder gewoon wil melken. Anders zou hij nooit zoveel betalen voor een kilo quotum.'

In hoeverre zijn er verschillen in gezinsinkomen (de opbrengsten min de betaalde kosten) tussen de bedrijven?

Zachariasse: 'Tussen de 10 procent financieel beste en slechtste bedrijven zit 140.000 euro verschil, ongeacht de bedrijfsgrootte. Bij de beste bedrijven zitten overigens geen ondernemingen van 30 koeien.'

Hoe onderscheiden melkveehouders met een hoog inkomen zich?

Zachariasse: 'We weten al jaren dat graslandmanagement een onderdeel in de bedrijfsvoering is dat een grote invloed heeft op het inkomen. In de melkveehouderij is een deel dierlijk en een deel plantaardig. Niet iedereen heeft beide disciplines even goed in de vingers. Dit vraagt, samen met het voeding- en mineralenmanagement, veel van melkveehouders. Daarnaast kennen melkveehouders het begrip kostprijs nog te weinig. Te veel hebben er alleen maar een soort gevoel bij.'

De Bont: 'De opbrengsten in de melkveehouderij liggen gewoon vast, het is daarmee ook een zeer stabiele bedrijfstak. Het verschil

zit dan echt alleen in de kosten. Een goed resultaat hebben die bedrijven die hun quotum goedkoop volmelken.'

Is een gemiddeld gezinsinkomen van 36.000 euro redelijk?

Zachariasse: 'Ik zeg nooit wat redelijk is. Het bestedingspatroon heeft een sterke relatie met het gezinsinkomen. Het aantal melkveehouders dat onder de armoedegrens leeft is wel gestegen. Zo'n 40 procent zit onder 25.000 euro bruto, dat is het minimumloon voor zelfstandigen. Overigens is het totale inkomen in het gezin nog 11.500 euro hoger door verdiensten van buiten het bedrijf. In totaal komt er dus 47.500 binnen. Zo'n 9500 werd er gemiddeld bespaard. Dat betekent dat het buiten de deur verdiende geld de ruimte geeft om te investeren en daarmee de continuïteit van de onderneming waarborgt.'

Alice Bootj

Cees de Bont:
'De grote bedrijven hebben de hoogste gezinsinkomens'

LEI-specialisten zien na quotering nog ruimte om meer te melken in Nederland

Optimum bij 130 melkkoeien